

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

PAŽYMA DĖL VALSTYBINIŲ MIŠKŲ ŪKIO VEIKLOS

2017-03-17

Vilnius

Miškininkystės sektorių sudaro 43 valstybės įmonės: 42 miškų urėdijos, patikėjimo teise valdančios ir naudojančios joms skirtus valstybinius miškus bei juose vykdančios kompleksinę miškų ūkio veiklą, ir Valstybinis miškotvarkos institutas, vykdamas miškotvarkos bei žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo ir įgyvendinimo darbus. Miškų urėdijų valdomas turtas sudaro 99,9 proc. viso sektoriaus turto, pajamos – 98,4 proc. Miškų urėdijose dirba 97,4 proc. visų miškininkystės sektoriaus darbuotojų. Valstybės valdomų miškininkystės sektoriaus įmonių vienintelė savininkė yra valstybė. Valstybiniai miškai, išskirtinai valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, turi būti prižiūrimi ir valdomi vadovaujantis efektyvumo, racionalumo, visuomeninės naudos ir viešosios teisės principais. Siekiant, kad šis ūkis tinkamai atliktų svarbiausias funkcijas, tenkintų kitų pramonės šakų ir visuomenės poreikius, užtikrintų miškų išsaugojimą ateities kartoms, jį reikia tinkamai valdyti, tvarkyti ir naudoti.

Aukščiausioji audito institucija, nuolat stebėdama aplinkos apsaugos sritį, miškininkystės sektorių išskiria kaip vieną sudėtingiausių sričių, kurioje būtina suderinti sektoriui keliamus tikslus: didinti šalies miškingumą, gausinti ažuolynus, plėsti ugdomųjų kirtimų apimtį, daugiau miško kirtimo atliekų panaudoti biokurui, plėtoti neplynus miško kirtimus, siekti didesnio miškų ūkio ekonominio efektyvumo, skatinti inovacijas, savanorišką miškų aplinkosaugą, tobulinti miškotvarką, gerinti sanitarinės ir priešgaisrinės apsaugos priemonės, rekreacinę miško infrastruktūrą. Miškų sektorius yra pagrindinis žaliavos medienos pramonei tiekėjas, tačiau kirtimo apimtys turi būti reguliuojamos taip, kad būtų galima užtikrinti gamtos išteklių tvarumą.

Aukščiausioji audito institucija 2017 m. kovo mėn. 15 d. Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos komitetui pristatė institucijos 2017 m. veiklos planą. Komiteto nariai aktyviai domėjosi institucijos planais audituoti valstybinių miškų ūkio valdymą ir valstybės įmonių miškų urėdijų veiklą. Suprasdami komiteto narių susirūpinimą dėl situacijos valstybinių miškų sektoriuje ir siekdami padėti vykdyti parlamentinę kontrolę bei priimti būtinus politinius sprendimus šioje srityje, pateikiame sistemiškai apibendrintus su valstybinių miškų valdymu susijusių auditų rezultatus.

Pažyma parengta remiantis šiomis valstybinių auditų ataskaitomis, su kuriomis galima plačiau susipažinti http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2:

- 2009-12-31 Nr. VA-P2-20-13-24 „Valstybės įmonių valdymas“;
- 2010-03-31 Nr. VA-P-20-1-7 „Valstybinių miškų ūkio veikla“;
- 2012-07-13 Nr. FA-P-20-3-40 „Dėl Aplinkos ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“;
- 2013-07-15 Nr. FA-P-20-2-92 „Dėl Aplinkos ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“;
- 2014-06-30 Nr. VA-P-60-1-7 „Finansinės rizikos valdymas valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose“;
- 2014-07-15 Nr. FA-P-20-1-40 „Dėl Aplinkos ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“;
- 2015-09-10 Nr. FA-P-20-6-20-1 „Dėl Aplinkos ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“;
- 2016-09-27 Nr. VA-P-20-7-13 „Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos įgyvendinimas“;
- 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1 „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“.

Europos Sąjungoje nėra bendro miškų ūkio valdymo modelio, todėl kiekviena šalis turi savo nacionalinį modelį, kurį plėtoja atsižvelgdama į vietos sąlygas ir tradicijas, miškų nuosavybės formas ir ES miškų ūkio politikos ir strategijos pagrindinius principus: užtikrinti tvarų miškų valdymą ir jų daugiafunkcį (ekologinį, ekonominį, socialinį) vaidmenį šalies gyvenime. Pasirinktas valdymo modelis turi užtikrinti subalansuotą miško ūkio plėtrą ir skatinti sąlygas, kuriomis teisingai tvarkomi miškai duotų šaliai ekonominę, socialinę ir ekologinę naudą.

Lietuvos miškininkystės sektoriaus struktūra

<p style="text-align: center;">Aplinkos ministerija</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuoja miškų ūkio strategijos bei valstybinių miškų ūkio plėtros programų rengimą; ▪ organizuoja miškingumo didinimo, miško genofondo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės miškuose išsaugojimo, selekcijos ir sėklininkystės, miško išteklių naudojimo, kitų programų projektų rengimą ir koordinuoja šių programų įgyvendinimą, organizuoja ir koordinuoja miškų inventorizaciją, miškų tvarkymo projektų rengimą, koordinuoja miškų monitoringą, organizuoja miškų apskaitą ir miškų valstybės kadastro sudarymą, rengia metinių miško kirtimo normų valstybiniuose miškuose projektus.
<p style="text-align: center;">Valstybinė miškų tarnyba</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tvarko miškų kadastrą, atlieka valstybinę miškų inventorizaciją bei apskaitą, valstybinę visų nuosavybės formų šalies miškų būklės, naudojimo, atkūrimo, įveisimo ir apsaugos kontrolę, išduoda leidimus kirsti mišką, prižiūri nepriklausomų medienos matuotojų veiklą; ▪ kontroliuoja miškotvarkos darbų kokybę, miško dauginamosios medžiagos kilmę, kokybę, auginimą, prekybą ir naudojimą, miško sanitarinės apsaugos priemonių taikymą, atrenka ir aprobuoja miško genetinius išteklius, organizuoja sėklinės miško bazės kūrimą ir palaikymą, vertina ir kontroliuoja jos kilmę ir kokybę.
<p style="text-align: center;">Generalinė miškų urėdija</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ atlieka miškų urėdijų savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos funkcijas ir koordinuoja urėdijų veiklą, nustato privalomasias miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normas; ▪ organizuoja bendrą valstybinę priešgaisrinės ir sanitarinės miško apsaugos sistemą; ▪ organizuoja ir koordinuoja miškų atkūrimo, apsaugos, tvarkymo ir miško išteklių naudojimo pažangių technologijų įgyvendinimą.
<p style="text-align: center;">42 valstybės įmonės miškų urėdijos</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ patikėjimo teise valdo, naudoja valstybinius miškus ir jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdo juose kompleksinę miškų ūkio veiklą; ▪ įgyvendina valstybinę priešgaisrinių priemonių sistemą bei miško kelių priežiūrą ir taisymą (remontą) visų nuosavybės formų miškuose.
<p style="text-align: center;">VĮ Valstybinis miškotvarkos institutas (savininko teises ir pareigas įgyvendina Aplinkos ministerija)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ atlieka teisės aktuose nustatytą sklypinės ir atrankinės miškų inventorizacijos, miškotvarkos projektų, žemės reformos ir kadastrinių matavimų, įvairių projektų, susijusių su miško išteklių naudojimu, atkūrimu ir apsauga, saugomų teritorijų ir specialiosios paskirties miškų teritorijų planavimo darbus.
<p style="text-align: center;">Miško savininkai, valdytojai ir naudotojai</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ privalo saugoti miškus nuo gaisrų, kenkėjų, ligų ir kitų neigiamų veiksnių, laiku ir tinkamai atkurti iškirstą mišką, mišką naudoti tokiais būdais, kurie padėtų mažinti neigiamą poveikį aplinkai, racionaliai ūkininkauti miško žemėje (miške), palaikyti dirvožemio našumą, saugoti biologinę įvairovę, laikytis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų reikalavimų.

Lietuvos narystė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje yra vienas iš svarbiausių **mūsų valstybės prioritetų artimiausiu laikotarpiu**. Vykdydami reikiamas reformas, sieksime, kad Lietuva 2018 metais taptų EBPO nare.

Lietuvai narystės EBPO nauda neabejotina. Galime prognozuoti, kad, tapus šios įtakingos organizacijos nare, išaugs rinkų už Europos Sąjungos ribų pasiekiamumas, didės investuotojų pasitikėjimas, toliau bus tobulinama šalies valdymo ir teikiamų paslaugų kokybė. Kad šis siekis taptų realus, būtinas EBPO kruopštus ir atsakingas rekomendacijų įgyvendinimas.

EBPO 2015 metais baigė Lietuvos valstybės valdomų įmonių (VVĮ) sektoriaus ir EBPO Valstybės valdomų įmonių valdymo gairių atitikties tyrimą ir pateikė teigiamas išvadas dėl Lietuvos pastarųjų metų pažangos, vykdančios EBPO Valstybės valdomų įmonių valdymo gaires atitinkančią šių įmonių reformą, taip pat dėl pagrindinių teisės aktų esminės atitikties visuotinai pripažįstamai gerajai praktikai. Kartu EBPO pateikė keletą rekomendacijų ir nurodė sritis, kuriose Lietuva dar skatinama imtis veiksmų:

1) stiprinti valstybės nuosavybės funkciją, įskaitant ištekliams aprūpintą koordinavimo funkciją, ir tinkamą Vyriausybės sprendimų įgyvendinimą;

2) didinti įmonių valdybų nepriklausomumą, įskaitant nepriklausomų valdybos narių skaičiaus didinimą;

3) peržiūrėti VVĮ teisinę formą, įskaitant valstybės įmonių pertvarkymą į bendroves ir racionalizuojant sektorius, kuriuose veikia didelis skaičius tą pačią veiklą vykdančių VVĮ, t. y. 42-iejų miškų urėdijų ir 11-os kelių eksploatavimo įmonių;

4) bent didesnėms VVĮ padaryti privalomus informacijos atskleidimo reikalavimus.

Aukščiausioji audito institucija, 2009 m. atlikusi auditą „Valstybės įmonių valdymas“, o 2010 m. – „Valstybinių miškų ūkio veikla“, ir vėlesnių auditų atskaitose yra pasisakiusi, kad:

– nebuvo suformuotos aiškios valstybės politikos valstybės įmonių atžvilgiu, neaišku, kokią veiklą turi vykdyti ir kokias viešąsias paslaugas, svarbias visuomenei, turi teikti valstybės įmonės teisinę formą turinčios įmonės ir kokią grąžą valstybei jos turėtų duoti;

– savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos ne visada tinkamai vykdė valstybės įmonių kontrolę ir priežiūrą, priimdavo sprendimus ir duodavo nurodymus, kurie galėjo turėti neigiamos įtakos įmonių veiklos tikslams ir rezultatams;

– nereikalauta iš valstybės įmonių atsiskaitymo už biudžeto lėšų panaudojimą;

– įvykus pokyčiams Lietuvos ūkio raidoje Miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategija nebuvo peržiūrėta ir atnaujinta, neįgyvendintas vienas iš strategijos tikslų – „Miškų ūkio valstybinio reguliavimo sistemos optimizavimas“, nes nebuvo priimti galutiniai sprendimai dėl optimalaus kompleksinę miškų ūkio veiklą vykdančių urėdijų skaičiaus;

– miškų urėdijos viešai neskelbė veiklos ataskaitų ir finansinių atskaitomybių, todėl visuomenė neturėjo išsamios informacijos apie jų veiklos rezultatus, nebuvo neužtikrintas jų kaip viešųjų juridinių asmenų veiklos viešumas;

– dalis urėdijų turto buvo naudojama neefektyviai; buvo vėluojama atlikti valstybinių miško žemės sklypų kadastrinius matavimus, įregistruoti juos valstybės vardu ir perduoti patikėjimo teise valdyti miškų urėdijoms, o miško žemė ir miško vertė neapskaitomos finansinėse ataskaitose;

– informacinė sistema „Miško skaita“, kuriai įdiegti iki 2009 m. liepos 1 d. panaudota 2,5 mln. Lt, buvo naudojama nepakankamai rezultatyviai, nes sistemos vartotojai naudoja ne visus modulius, kai kurie moduliai dubliuoja kitas programas, o sistemos duomenys apdorojami ir apibendrinami naudojant kitas programas;

– vertinant finansinės rizikos valdymą valstybės valdomose įmonėse nustatyta, kad limitų pagal ūkio subjektus ir emitentus nesilaikymo pasekmė gali būti prarastos įmonės lėšos; VĮ Kėdainių miškų urėdija nesilaikė nustatyto finansinių išteklių paskirstymo pagal ūkio subjektus limitu, dėl to, bankrutavus Ūkio bankui, prarado 0,392 mln. Lt, urėdijos vadovui dėl patirto nuostolio buvo skirta drausminė nuobauda;

– vadovaujantis galiojusiomis Miškų įstatymo¹ nuostatomis, įvertinant urėdijų kapitalą, apskaitoje nebuvo registruota jų valdoma miško žemė ir medynai; taigi, 42 valstybės įmonės (miškų urėdijos) patikėjimo teise valdė per 90 proc. valstybinės reikšmės miškų ir žemės sklypų² ir šis turtas nebuvo pateiktas Aplinkos ministerijos ir valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose;

– miškų veiklos sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose nebuvo apibrėžta, kas sudaro miškų infrastruktūrą, kuri pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė; teisės aktuose neapibrėžus miškų infrastruktūros sąvokos, negalima nustatyti, ar lėšas, skirtas įsigyti turto, laikyti dotacija ir ar už jas įsigytas ar sukurtas turtas priskirtinas turtui, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė;

– didžioji dalis Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšų (iki 50 proc.) buvo paskirstyta ir panaudota ministerijai pavaldžių institucijų (Generalinės miškų urėdijos ir Valstybinės miškų tarnybos) valdymo išlaidoms; atkreipiame dėmesį, kad valstybinių ir privačių miško valdytojų sumokėti mokesčiai turėtų būti naudojami gerinti miškų būklę; biudžetinių įstaigų valdymo išlaidos neturėtų būti priskiriamos prioritetinėms, kai mokesčių pagrindu formuojama programos paskirtis yra finansuoti bendrąsias miškų ūkio reikmes;

– kasmet nepanaudojama didžioji (apie 50 proc.) minėtos programos lėšų dalis, nenumatyta, kokiais prioritetais vadovaujantis atrenkamos svarbiausios miškų ūkio reikmės priemonės ir kokia tvarka, eiliškumu skiriamos lėšos joms vykdyti, todėl egzistavo rizika, kad lėšų galėjo būti skiriama finansuoti ne pačias svarbiausias bendrųjų miškų ūkio reikmes;

¹ LR miškų įstatymas, 1994-11-22 Nr. I-671 (2001-04-10 Nr. IX-240, 2013-06-18 Nr. XII-386 redakcijos), 7 str. 1 d. (redakcija, galiojusi iki 2016-10-01).

² LR Vyriausybės 2006-05-17 nutarimas Nr. 454 „Dėl valstybinės reikšmės miškų perdavimo patikėjimo teise valstybės įmonėms miškų urėdijoms“ (2010-09-08 nutarimo Nr. 1280 redakcija).

– programos rezultato ir du (iš keturių) produkto vertinimo kriterijai buvo sudaryti ne pagal Strateginio planavimo metodikos reikalavimus, todėl jie aiškiai neparodė naudos, kurią gauna tiesioginiai programos naudos gavėjai, tikslingai per tam tikrą laikotarpį naudodami asignavimus, skirtus įgyvendinti programos tikslą ir uždavinį.

Laikotarpiu po auditų ir iki šiol įvykę pokyčiai:

– LR Vyriausybė 2012-06-06 nutarimu Nr. 665 patvirtino Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašą, kuriame suformulavo bendrą valstybės valdomų įmonių valdymo politiką ir nustatė vienodus visoms valstybei atstovaujančioms institucijoms pagrindinius principus ir valstybės valdomų įmonių valdymo reikalavimus. VĮ Valstybės turto fondui pavesta atlikti valdymo koordinavimo centro (VKC) funkcijas.

– LR Vyriausybė 2012-05-23 nutarimu Nr. 569 patvirtino Nacionalinę miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 m. programą. Joje numatytas strateginis miškų ūkio plėtros tikslas, kiti šio ūkio plėtros tikslai, uždaviniai jiems pasiekti, jų vertinimo kriterijai, programos įgyvendinimo finansavimas ir ją įgyvendinančios institucijos.

– 42-iejų miškų urėdijų veiklos optimizavimo klausimai buvo keliami nuolat, tačiau bet koks bandymas optimizuoti šių įmonių veiklą baigdavosi atliktomis analizėmis, studijomis ir kt. dokumentais.

Pavyzdžiai

- Valstybės valdymo tobulinimo komisijos (Saulėlydžio komisijos) 2012-03-29 posėdyje³ nutarta siūlyti Aplinkos ministerijai pateikti siūlymus dėl Generalinei miškų urėdijai prie Aplinkos ministerijos pavaldžių urėdijų tinklo optimizavimo. Realus optimizavimas neįvyko.
- 2015 m. pavasarį Vyriausybei buvo teiktos Miškų įstatymo pataisos, kuriomis buvo siekiama konsoliduoti 42-iejų miškų urėdijų veiklą, tačiau buvo priimtas atvirkštinis variantas ir Miškų įstatyme, neatsižvelgus į Lietuvos Respublikos Prezidentės veto, įtvirtintas nekintamas, konkretus skaičius – 42 miškų urėdijos.

– 2015 m. gruodį EBPO parengė Lietuvos apžvalgos ataskaitą ir rekomendacijas dėl VVĮ valdymo: siūlė optimizuoti 42-iejų miškų urėdijų ir 11-os kelių priežiūros įmonių, kurias kontroliuoja valstybė, veiklą. Pastebėtina, kad EBPO rekomendacijos neturi imperatyvaus pobūdžio, tačiau, ignoruojant jas, stojimas į EBPO sunkiai įmanomas, nes rekomendacijos atmetimas ar keitimas nėra toleruotinas ir galimas itin retais atvejais, susidarius objektyvioms, specifinėms aplinkybėms.

– Vyriausybės pasitarime patvirtintame EBPO rekomendacijų įgyvendinimo plane nustatyta⁴, kad miškų urėdijų reforma turėtų būti baigta iki 2017 m. I ketv. pabaigos, t. y. iki Lietuvos galimos narystės EBPO, o įmonių optimizavimo procesas numatytas vėliausiai iki 2018 m. I ketvirčio.

³ 2012-03-29 protokolas Nr. 63-5.

⁴ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos atliktoje Lietuvos valstybės valdomų įmonių valdymo apžvalgoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planas, patvirtintas LR Vyriausybės 2016-04-04 pasitarimo sprendimu Nr. 19 (5 klausimu).

– Miškų urėdijoms valdybos nėra privalomos, nes jos priskirtos III–V kategorijoms⁵, tokiais atvejais, valstybei atstovaujanti institucija, šiuo atveju, Generalinė miškų urėdija, sprendžia, ar tikslinga sudaryti valdybas įmonėse. Pažymėtina, kad nuo 2015 m. valdybos 42-iejose miškų urėdijose buvo panaikintos, o iki kol nebuvo panaikintos, tie patys valdybų nariai dalyvavo beveik visose ar visose tą pačią ir (ar) panašią veiklą vykdančiose miškų urėdijų įmonėse.

Pavyzdys

Iki 2015 m. (kol valdybos miškų urėdijose nebuvo panaikintos), net 80 proc. visų miškų urėdijų valdybos narių (168 iš 210) sudarė tie patys 8 Generalinės miškų urėdijos darbuotojai (kiekvienas asmeniškai buvo valdybos narys 21 valdyboje), kurie vertino urėdijų strateginius planus, planavo jų ateities darbus ir nustatydavo veiklos rodiklius.

– Generalinės miškų urėdijos nurodymu, VĮ miškų urėdijų metinės finansinės ir veiklos ataskaitos skelbiamos urėdijų interneto puslapiuose.

– Atsižvelgus į teiktą⁶ rekomendaciją, yra priimti Miškų įstatymo⁷ ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo⁸ pakeitimai, kurie įsigaliojo nuo 2016-10-01. Įsigaliojus šioms nuostatomis, miškų vertė turėtų būti atskleista 2016 m. valstybės finansinėse ataskaitose. Valstybinės miškų tarnybos 2015-01-01 duomenimis⁹ urėdijų valdoma miško žemės ir medynų vertė – 2 321,2 mln. Eur. Pažymėtina, kad ši rekomendacija buvo įgyvendinama ilgiau kaip 5 metus.

– Pagal viešai skelbiamą Generalinės miškų urėdijos informaciją vykdomų ūkinių darbų ir medienos apskaitos programa „Miško skaita“ turi centralizuotą duomenų bazę miškų urėdijos lygmenyje, tačiau buhalterinei apskaitai vykdyti urėdijos yra įsigijusios skirtingas buhalterinės apskaitos programas, susietas su girininkijoje vykdomų ūkinių darbų ir medienos apskaitos programa „Miško skaita“. 2016 m. pabaigoje Integruota miškų ūkio veiklos apskaitos informacinė sistema (IMŪVIS) pradėta diegti keturiose miškų urėdijose. Jų patirtimi bus remiamasi diegiant sistemą visose urėdijose. IMŪVIS perims didelę dalį visų iki šiol skirtingu architektūriniu pagrindu veikiančių morališkai pasenusių programų funkcijų.

– Aplinkos ministerija pakeitė Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšų planavimo, skyrimo ir naudojimo tvarkos aprašą, kuriame reglamentavo šių reikmių prioritetinių kryptių nustatymą ir tvirtinimą. Aplinkos ministerijos 2017–2019 m. strateginiame veiklos plane patvirtinti nauji vertinimo kriterijai geriau parodo šios programos tikslo ir uždavinio pasiekimo lygį.

– Miškų įstatyme apibrėžta miško infrastruktūros, kuri galėtų būti tik valstybės nuosavybė, sąvoka. Be to, ministerija parengė Miškų pakeitimo įstatymo projektą ir siūlo numatyti, kad miškų urėdijos įgyvendins valstybinę funkciją – įveis naujus miškus naudodamos pinigines kompensacijas už miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis.

⁵ Priskirtos 42 miškų urėdijos: 1 – III, 29 – IV kategorijai, 12 – V kategorijai.

⁶ Valstybinio audito ataskaita „Valstybinių miškų ūkio veikla“, 2010-03-31 Nr. VA-P-20-1-7, žr. www.vkontrolė.lt.

⁷ Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 2, 4, 5, 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2016-06-30 Nr. XII-2584.

⁸ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 4 straipsnio pakeitimo įstatymas, 2016-06-30 Nr. XII-2585.

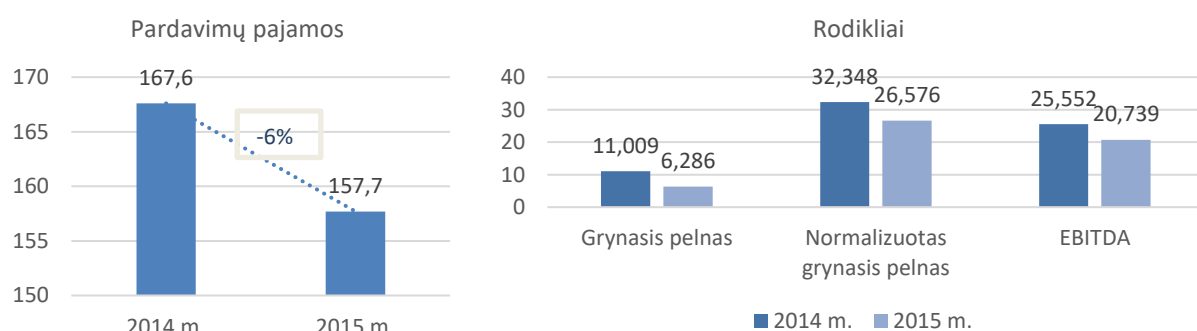
⁹ Miškų vertės duomenys, skelbiami Valstybinės miškų tarnybos tinklalapyje <http://www.amvmt.lt/index.php/misku-verte>.

Valstybės įmonių miškų urėdijų 2014–2015 m. veiklos rezultatai

Lietuvoje miškai sudaro 2 180 tūkst. ha, nuo 2003 m. miškų plotas padidėjo 134,6 tūkst. ha, o šalies miškingumas – 2,1 procentinio punkto ir 2015 m. sudarė 33,4 proc.

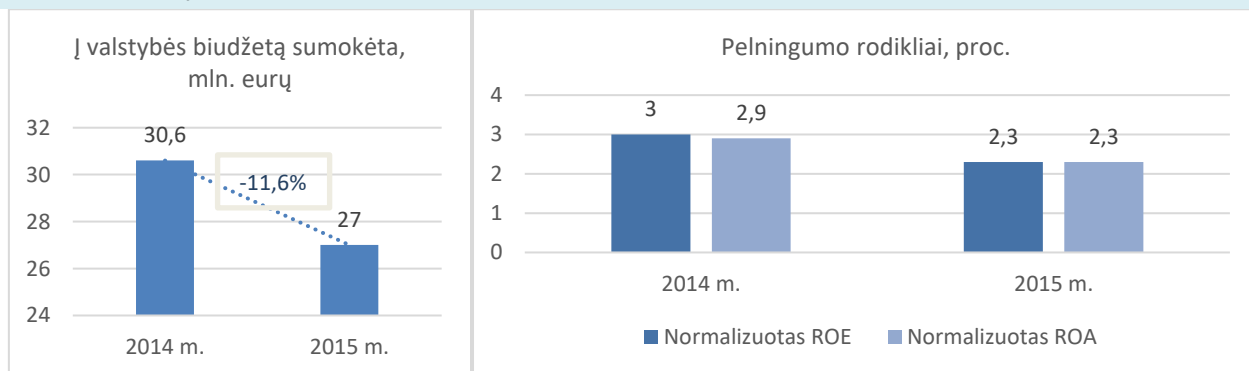
2012 m. pabaigoje Vyriausybė nustatė, kad komercinę veiklą vykdančios (1A ir 1B grupėms priskirtos) įmonės 2013–2015 m. laikotarpiu turės siekti bent 5 proc. vidutinės metinės nuosavo kapitalo gražos rodiklio, o miškų urėdijos per šį laikotarpį turės siekti kartu uždirbti ne mažiau nei vidutiniškai 28,1 mln. Eur grynojo pelno (iš veiklos sąnaudų atėmus turto ir žaliavos mokesčius valstybei) per metus.

1 pav. Miškų urėdijų finansiniai rodikliai, mln. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VKC ataskaitos duomenis

2 pav. Miškų urėdijų finansiniai rodikliai

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VKC ataskaitos duomenis

Miškų urėdijų pardavimo pajamos 2015 m. sudarė 157,7 mln. Eur, lyginant su 2014 m. nukrito 9,9 mln. Eur, t. y. apie 6 proc., o 2014 m. sudarė 167, 6 mln. Eur. Pardavimo pajamų mažėjimui didžiausios įtakos turėjo atpigusi apvalioji mediena, kurios vidutinė kaina smuko nuo 43,8 Eur už kubinį metrą 2014 m. iki 38,6 Eur už kubinį metrą 2015 m.

2015 m. grynasis pelnas sumažėjo 42 proc. ir siekė 6 286 Eur, o 2014 m. – 11 009 Eur; normalizuotas grynasis pelnas sumažėjo 18 proc. ir atitinkamai 2015 m. siekė 26 576 Eur, o 2014

m. 32 348 Eur. Normalizuotas grynasis pelnas gautas eliminavus valstybei mokamus netipinius mokesčius.

Miškų urėdijos 2015 m. į valstybės biudžetą sumokėjo 27 mln. Eur, t. y. 3,6 mln. Eur (arba 11,6 proc.) mažiau nei 2014 m. Jų indėlis į valstybės biudžetą susideda iš pelno įmokų ir netipinių mokesčių. Urėdijos už 2015 metais vykdytą komercinę veiklą disponuojant valstybės turtu kaip ir kitos valstybės įmonės statusą turinčios įmonės yra įpareigos 50 proc. grynojo pelno skirti į valstybės biudžetą. Urėdijų paskirta grynojo pelno įmoka per ataskaitinius finansinius metus siekė 3,2 mln. Eur, o 2014 metais – 5,6 mln. Eur. Dėl skirtingų ūkininkavimo sąlygų kai kurių urėdijų finansiniai rezultatai labai skiriasi.

2015 metais miškų urėdijos apskaitė 23,9 mln. Eur netipinių mokesčių (2014 metais – 25,1 mln. Eur). Už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise urėdijos sumokėjo 2 proc., t. y. 2,2 mln. Eur, turto mokesčio. Tuo tarpu privalomieji atskaitymai (15 proc.) nuo žaliavinės medienos ir nenukirto miško pardavimo pajamų (žaliavų mokestis) sudarė 21,6 mln. Eur, t. y. 5,6 proc. mažiau nei prieš metus. Netipiniai mokesčiai įtraukiami skaičiuojant urėdijų indėlį į valstybės biudžetą, nes jie netaikomi privačių miškų valdytojams.

AAI tolesni veiksmai skatinant pokyčius viešajame sektoriuje

LR Seimo 2012 m. patvirtinta Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ nubrėžė Lietuvos raidos viziją: Lietuva – sumani valstybė, kurioje gera gyventi ir dirbti. Nustatyti raidos prioritetai ir jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujama priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas. Sumani visuomenė, sumani ekonomika ir sumanus valdymas – trys esminės pažangos sritys.

Lietuva pagal valdymo efektyvumo indeksą 2009 m. tarp ES šalių buvo 21 vietoje, per šešerius metus rodiklio reikšmė pakilo per vieną vietą (2015 m. – 20 vieta ES), o per ateinančius 16 metų pagal Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ nurodytą rodiklį planuojamas pakilimas ne mažiau kaip per 10 vietų (2030 m. $\geq$ 10 vieta ES).

Narystė EBPO vertinama kaip geras valstybės ekonomikos stabilumo ir patikimumo rodiklis, todėl nuosekliam ir sklandžiam Lietuvos stojimo į EBPO sąlygų ir procesų įgyvendinimui būtinos sutelktos viešojo sektoriaus pastangos. Ankščiau audito institucijos nuomone, siekiant užsibrėžtų tikslų, struktūrinių reformų poreikis aktualus ne tik valstybiniam miškų ūkio sektoriui, bet visam viešajam sektoriui, tačiau šios reformos turi būti sistemiškai pagrįstos, pritaikytos prie Lietuvos poreikių, pasirinktos tinkamiausios reformų sritys, priemonės ir jų deriniai.

Aukščiausioji audito institucija planuoja balandžio 25 d. viešai pristatyti trijų valstybinių auditų „Valstybės valdomų įmonių grąža valstybei“, „Savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdymas ir veikla“ ir „Viešųjų įstaigų steigimas ir valdymas“ apibendrintus rezultatus. Tikimasi,

kad auditų išvados paskatins iš esmės peržiūrėti valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių, viešųjų įstaigų valdymo politiką, padės Seimui ir Vyriausybei įgyvendinti pažangius įmonių valdymo praktikos standartus, atitinkančius visuomenės poreikius ir orientuotus į šalies pažangą.

2-ojo audito departamento direktorė

Zita Valatkienė

2-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotojai

Mindaugas Milčiūnas

Daiva Sakalauskienė